

LOVRIJENAC

Najljepši rođendan proveдох u mirisnom Dubrovniku, s pitosporom u glavnoj ulozi. Kao petogodišnjak u teget-odori s grbom oduševljen sam bio s kuglofom tete Mici. Bio sam oduševljen starinama i zidinama. U šumarku podno Lovrijenca djeca su pjevala. Tvrđava Lovrijenac je kao čuvar Grada, na strmoj hridi 37m ponad mora, iz koje se izdiže uvis kao naravna protega. Poluotok na kojem se nalazi smješten je između uvala Lučica i Kolorina. Radovi su započeti 1018.godine. Mlečani bijahu nakanili izgraditi tu tvrđavu, i već stigoše s lađama i gradivom. No Dubrovačka Republika ih preduhitri, i sagradi je u tri mjeseca žurno. Gradnja je intenzivirana u XIV. stoljeću, a svoj konačni oblik dobi po potresu 1667. Imao je stalnu posadu od dvadesetak čuvara. Kapetan se mijenjao svaki mjesec, iz redova dubrovačke vlastele. Tlocrtno ima trokutasti raspored, a visinski tri razine. Ulaz je preko dva mosta. Tu je uklesan natpis: "Non Bene Pro Toto Libertas Venditur Auro" (Sloboda se ne prodaje ni za sva zlata svijeta). Sloboda je bila dubrovački motto koji nalazismo i na brodskoj zastavi, uza zaštitinika svetoga Vlaha. Danas ju se podiže na otvaranju Dubrovački ljetnih igara, uz Gundulićeve stihove "O lijepa, o draga, o slatka slobodo" iz pastoralne drame Dubravka. Slobodu su gospari stoljećima kupovali godišnjim dankom Porti, koja im je zauzvrat davala prostrano balkansko tržište. Dubrovačka Republika prva je ukinula ropstvo, već 1418., dok je većina zemlja to učinila tek u XIX st..Stoljećima se na Lovrjenac prilazilo malim i strmim skalinama iz Kolorine. Od 1933.to je postalo moguće blaže, putem sagrađenim o međunarodnom susretu književnika PEN-a kad je posađena i šuma pinija. Put nosi ime dr. Marka Foteza, kazališnog čovjeka i redatelja. On doveđe Dubrovačke ljetne igre u dvor Lovrijenca već 1950. Reče: "Čudesna dubrovačka fortifikacija, Lovrjenac, pretvorena je u ulice i

trgove, plesne dvorane i bračne ložnice, samostanske ćelije i mračne grobnice, a sve to bez ikakvih scenskih sredstava!“

Tu se tradicionalno izvodi Shakespearov Hamlet. Trokutasto dvorište opasava trijem. U novije vrijeme počelo se koristiti riječ šetnica u značenju šetališta, što je potpuno krivo, i svjedoči o površnosti i povodljivosti našeg doba. Šetnica je natkriveni prostor, u kojem je moguće šetanje u krugu. Najčešće se radi o samostanskim prostorima. Staza uz rijeku ili more je šetalište. Zidove trijema nose lukovi koji prelaze 180 stupnjeva, a ponad njih je red odteretnih okulusa. Gospari bijahu majstori gradnje u kamenu, koji je fino istesan i pripasan. Sinteza obrambenih potreba i visoke estetike očituje se u svakom gradivnom elementu i detalju, sa svojski izvedenim svodovima. Grad koji je prvi imao kanalizaciju, ljekarnu, lazaret, očitovao je svoju visoku civilizacijsku i higijensku razinu. Dovedoše vodu u Grad slobodnim padom, u duljini od 12 km. Odvodnja je imala tri kilometra cijevi. Prvi spomen je iz 1399. Odvodni sustav, čiji se glavni sustav protezao Stradunom osta do danas. Većim dijelom se izlijevao u Porat, a manjim kod tvrđave Bokar. Kanal je bio koncipiran tako da ga čisti more, svojom plimom i osekom. Danas su na izljevima crpne stanice i kolektor. Izvedeni su opsežni radovi na čišćenju i sanaciji gradske kanalizacije. Otkriveno je da njeno tjemje podno samoga Straduna. Debljina zidova varira prema izloženosti pogibelja, pa su prema gradu debljine od 60cm, a prema pučini su od 4-12 metara. U slučaju neprijateljskog ovladavanja tvrđavom Dubrovčanima bi bilo olakšano njeno gađanje iz Grada. Posred glavne tarace je gustijerna s pitkom izvorskom vodom, važnom za autonomnost utvrde, skupa sa zalihama hrane i strjeljiva, za slučaj opsade. Tu je i kapela zaštitnika utvrde i Pila svetog Lovre. Najveći top, zelenkasto-zlatnu bombardu Gušter napravio je Ivan Krstitelj Rabljanin 1537. Austrijancima je pri pokušaju odnošenja 1814. skliznuo u more, tado danas nije pronađen. Inače, bombardu se oglašavala dnevno o podnevu stoljećima, sve do 1911. Lovrijenac nazivaju i dubrovački Gibraltar, moćni tihi čuvar mirnog sna. S njega se ima Grad na dlanu. Dubrovačke zidine pokazaše svoju važnost i za Domovinskog rata, kad su se našle na meti jugoslavenskog topništva. Tada je puno kuća nastradalo, krovova izgorjelo, ali bedemi ostaše stameno na svom mjestu. Dubrovnik je središte naše književnosti i pismenosti, i njegov govor posta okosnica standardnog hrvatskog jezika. No, Dubrovčani su skloniji pisanju Lovrjenac, bez “i”, jer takav je izgovor imena znamenite tvrđave.

Ati SALVARO